

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ พัฒนาการของความหมาย "การพัฒนาชนบท" ในสังคมไทย :
 ศึกษาการให้ความหมายในกรณี "หมู่บ้านพัฒนาดีเด่น" แห่งหนึ่ง
 ในภาคเหนือ

ชื่อผู้เขียน นายศุภชัย เจริญวงศ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ รัชชกุล ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จามะรี เชียงทอง กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา พัฒนาการของความหมาย "การพัฒนาชนบท" ในสังคมไทยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สามประการคือ 1) เพื่อศึกษาเงื่อนไขทางสังคม-เศรษฐกิจว่าสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการปรับความหมายในลักษณะอย่างไร 2) เพื่อเข้าใจกลไกการอธิบายความหมายระหว่างภาครัฐและชาวบ้านว่ามีลักษณะอย่างไร และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับชาวบ้านที่ดำเนินผ่าน "การพัฒนา" ว่ามีลักษณะอย่างไร โดยแบ่งช่วงเวลาตามลักษณะการปรับความหมายของรัฐออกเป็นสองช่วงคือ ช่วงระหว่างปีพ.ศ.2500-2524 ซึ่งเนื้อหาของสิ่งที่เรียกว่า"การพัฒนา" มีลักษณะมุ่งสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเมือง กับช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ.2525 เป็นต้นมา ซึ่งเนื้อหาความหมายเปลี่ยนเป็นการกระจายทางเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งนี้การศึกษาจะพิจารณาสองระดับคือ ระดับมหภาคและระดับจุลภาค ในระดับมหภาคจะศึกษาผ่าน

งานซึ่งมีผู้วิเคราะห์ไว้แล้ว ส่วนระดับจุลภาคจะวิเคราะห์ผ่านโครงการ "การพัฒนา" ในหมู่บ้านขณะ เลิศการประกวด "หมู่บ้านพัฒนาดีเด่น" แห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่า เงื่อนไขเชิงโครงสร้างสังคม-เศรษฐกิจและปัจจัยในการขยายอำนาจรัฐ เข้าสู่ชุมชนในช่วงปี พ.ศ.2500-2524 ทำให้การอธิบาย "การพัฒนา" ถูกเสนอต่อสังคมและในหมู่บ้าน ให้หมายถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพราะเอื้อต่อการขยายอำนาจรัฐเข้าสู่ชุมชน แต่หลังปีพ.ศ. 2525 เมื่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจเปลี่ยนมาเน้นผลิตเพื่อการส่งออกและการสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ ภาครัฐจึงสนใจชนบทในฐานะแหล่งผลิตมูลค่าส่วนเกิน และเปลี่ยนแนวอธิบาย "การพัฒนา" ให้ หมายถึงการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน อันเป็นกระบวนการ ที่สามารถดึงชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอำนาจรัฐ โดยกลไกการนิยามความหมายที่ส่วน ราชการนำมาสร้างความชอบธรรมในพื้นที่ที่มีสามลักษณะ คือ (ก) การสร้างผู้นำและชุดความรู้แบบ ใหม่ (ข) การสร้างสถาบัน "การพัฒนา" ให้ปรากฏ และ(ค) การใช้สื่อเพื่ออธิบาย "การพัฒนา" กระบวนการทั้งสามลักษณะที่ดำเนินควบคู่กันไปได้สร้างค่าในเชิงความหมายระหว่าง "การพัฒนา" กับ "ไม่พัฒนา" จนความหมายที่มาจากกระแสรัฐมีอำนาจในชุมชน ส่วนในด้านชาวบ้านก็มิได้รับ ความหมายของ "การพัฒนา" ตามการกำหนดของรัฐเสมอไป เพราะมีการให้ความหมายตามความ เข้าใจที่แตกต่างออกไป รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับความหมายของรัฐตามลักษณะการตอบสนองปัญหา นั่นคือ โครงการใดที่สามารถตอบสนองปัญหาของชุมชน ชาวบ้านก็จะเข้าร่วมและผลักดันให้ดำเนิน การ ส่วนโครงการที่มีทั้งเอื้อและไม่เอื้อประโยชน์ ชาวบ้านก็จะนิ่งเฉยหรือทำตามคำสั่งโดยไม่คาด หวังผลสำเร็จ ส่วนโครงการที่ไม่ตอบสนองปัญหา ชาวบ้านก็มีวิธีปรับเปลี่ยนความหมายภายใต้ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือชาวบ้านมีการตีความ "การพัฒนา" ที่เป็นของตนเองอันต่างไปจากของภาครัฐ

ดังนั้น "การพัฒนา" จึงมิได้มีความหมายและการปฏิบัติตามความหมายที่ตายตัวแน่ชัด แต่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างภาครัฐกับประชาชนในขั้นตอนของการต่อรองและการให้คำ นิยาม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นเทคโนโลยีและกลไกของการใช้อำนาจจากทั้งสองฝ่าย งานศึกษานี้ จึงคาดว่าจะเป็นประโยชน์ที่อาจช่วยให้เข้าใจ "การพัฒนา" มากขึ้น และอาจเป็นฐานกับการศึกษา อื่นๆที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในชนบทและปรากฏการณ์ที่มีการช่วงชิงการให้ความหมาย

Thesis Title The Development of Meanings of "Rural Development" in Thai Society: A Case Study of the Construction of Meanings in "A Model Village for Development" in Northern Thailand.

Author Mr. Suppachai Jarernwong

M.A. Social Development

Examining Committee :

Asst. Prof.Dr. Chaiyan Rajchagool	Chairman
Lect. Dr. Anan Ganjanapan	Member
Asst. Prof.Dr. Jamaree Chiengthong	Member

Abstract

The purposes of this study are : 1) to study the socio - economic conditions that affect meanings of "development"; 2) to disclose the mechanism that determines the meanings of the "development" as given by the state and villagers; 3) to analyze the interaction between state agencies and villagers in the process of "development". The study is divided into two periods, according to the meanings of "development" given by the state and villagers,i.e., the period between 1957-1981 and from 1982 to the present. In the first period, the "development" emphasized economic growth and the political security of the nation, while in the second period, the emphasis had shifted to economic distribution and people's participation. This study analyses the meanings of "development" both at the macro and micro levels. While the macro level analysis uses past research studies at the national and international level, the micro-level analysis is a case study of "a model village for development" in Chiang Mai province.

This study reveals that in the socio-economic conditions and in the expansion of state power to rural villages during 1957-1981, the state had presented infrastructure construction as the meaning of "development", for it facilitated the arms of state agencies to reach the villages. However with the emergence of an export-oriented economy and the dissolution of the Communist Party of Thailand, the meanings of "development" shifted to distribution of economic benefits and people's participation. The state found the rural villages more beneficial as the source of surplus, hence villages become more involved in the eco-political settings of the modern state. In this enduring process the state makes use of three mechanisms : (a) the recruitment of new village leaders in explaining the new

meanings of "development", (b) the establishment of new institutions corresponding to "development", (c) the use of mass-media to explain "development". These strategies have brought about the distinction between the images of "development" and "underdevelopment". However, villagers do not passively accept the meanings of "development" defined by the state. They give their own meanings according to their understandings and interests. Villagers give full participation to the projects that respond to their needs, or only passively accept the projects that have only partial benefits to them, and use measures, interpretative and other, in the context of power relations to adjust unprofitable projects in a way that will make the communities more gainful, both in the short and the long term. In other words, the villagers have their own version of "development".

"Development" therefore has neither definitive meanings nor clear practices, but it carries a historical character. It is more constructive to see that the changes and diversity of the meanings of "development" in Thai society are related to power relations between the state and villagers.

The study shows the technologies and mechanisms of exercise of power both by the state agencies and villagers. It is hoped that the study will be useful for the understanding of "development" and as a basis for further studies in the related fields, e.g., rural change, other phenomena concerning contested knowledge.